

stantiæ, id est cœlum, terra, aer, aqua? Si igitur quæ facta sunt, non sunt ejusdem substantiæ, quia nata non sunt; ergo ingenuus et genitus, qui facti non sunt, ejusdem erunt substantiæ, quia aliud sit natum et aliud factum: ea enim quæ fiunt voluntate facientis, substantiæ diversitate consistunt: ea vero quæ nascuntur, etiam ex factis ejusdem naturæ semper obtinent veritatem. Respice arborum, seminum, pecudum, ferarum, volucrum, hominumque naturas; respice et earum opera, aut hominum habitacula, aut cubilia ferarum, aut nidos avium, aut apium cellas, aut promptuaria formicarum, aut antra araneorum, vel omnium generum secreta, atque in his, quæ dixi, earum opera considera. Numquid similis¹ substantiæ sunt? quorum quæ vel generant, vel generantur, ita procul opera² omnium sunt a natura generantium. Sola nativitas substantiæ se generantis indicium est. Factæ sunt etiam Dominationes, Virtutes, Potestates, Throni, Principatus: numquid quia factæ sunt, et genitæ dicuntur? Sed si genitæ non dicuntur, quia factæ sunt, erunt utique ingenuæ: si ingenuæ sunt, ejusdem erunt substantiæ, cujus et Pater est qui est ingenuus? Dicuntur ergo Throni, Potestates, Principatus, Dominationes, Virtutes: numquid ejusdem erunt substantiæ, licet nomen videatur esse di-

¹ Cod. *similia*.

² Ita cod.

versitas? quia nominum diversitas honoris significatio est, et non earum substantiæ. Nam quod dicuntur Virtutes, Dominationes, Sedes, Potestates, honorum expressio est, non substantiæ demonstratio, quæ vel quales intelligi debeant. Et utique hæc omnia et incorporea et incorrupta et immortalia et ingenua dicuntur; non enim filii sunt, quia unicus Filius est, qui sinum Patris exposuit³. Denique de angelis quid ait Apostolus? *Cui enim angelorum aliquando dixit, Dominus filius meus es tu (Hebr., 1, 5)?* Negando ergo filios, negavit in eis nativitatem, non negavit creationem. Sic Apostolus ait: *Sive Dominationes, sive Principatus, sive Virtutes, sive Potestates, omnia per ipsum facta sunt (Coloss., 1, 16)*. Facta autem dixit omnia, non tamen nata. Numquid ergo B ex eo quod dicuntur vel incorporea vel incorrupta vel immortalia, substantiæ eorum confessio est, quæ vel quales sint, et non magis negatio passionum? Nam cum dicimus incorporeum aliquid, negamus corpus, non vero substantiam confitemur. Vel cum dicimus incorruptum atque immortale, non quid sit, sed quid non patitur edicimus: non enim patitur vel mortem, vel corruptionem quod immortale dicitur vel incorruptum; unde ne quis nominibus tot, tantisque, tam multis, aut ejusdem dicat omnia esse substantiæ, aut iterum compo....

³ Ita cod.

C

SERMONES DOMINICALES IV a.

SERMO I. IN SEPTUAGESIMĀ.

1. Ad cursum spiritualis stadii hodierna lectione provocati, qualiter currendum et a quibus abstinendum sit, fratres dilectissimi, mente persollicita considerare debemus. Stadium namque juxta litteram quarta pars dicitur milliarii, quod primus Hercules uno anhelitu cucurrisset fertur, in cujus fine ponebatur antiquitus palus, superposita corona de floribus texta: ibique propter hanc capiendam expedita juvenum cohors currere solebat, ut aliquis horum primus si posset velocius currens, bravium, quod nos coronam vocamus, raperet: ac per hoc regis et intuentium laudem, deinde multa donorum munera specialiter haberet. Multi enim ad hoc communi animo tendebant, sed ab uno cuncti superati erant; qui quod erat cursu velocior, rerum collectione cæteris videbatur dignior; et quanto gaudebat victor regis muneribus ditatus, tanto victi dolebant, non solum donis privati, sed etiam tarditatis suæ verecundia dehonestati. Abstinebant quidem se a cibis, qui cursui nocent, sed non æqualiter; quia illius abstinentia fuerat major, qui in cursu erat cæteris velocior. Non miremini, fratres, quod ex pagana superstitione pro tuendis animabus apostolus imitabile dedit exemplum, ut putet aliquis vestrum in

nullo gentilium cultus esse sequendos, a quibus christiana religio Christo cogente nos fecit extraneos. Primum deinde cognoscat charitas vestra, quoniam ex eorum ritu quædam sibi sancta usurpavit ecclesia, quæ non carnaliter, sed spiritualiter sunt sequenda; ex quibus istud est exemplum, quod hodierna lectio nobis protulit utilissimum. Stadii siquidem finis, qui illis ad currendum metus erat, præsentis vitæ terminum significat, qui ad cursum salvationis nostræ nobis datus est, dicente et monente Domino: *Curre, miser, curre; festina, dum tempus habes, ne incidas in mortem*. Currebant etenim illi pro temporali et corruptibili bravio capiendo, ut a rege mortali terrena munera caperent; curramus nos melius pro spiritali et incorruptibili bravio post carnis finem capiendo, ut a Rege regum, qui æternus et immortalis est, æterna et indeficientia munera capiamus; audientes exoptabilem vocem illius dicentis: *Venite qui laboratis, etc.* Illi quidem abstinebant se a pinguibus cibis, ut expeditiores in cursu redderentur; abstineamus et nos melius non tantum a cibis, quantum a vitis, ut ad currendum veloces existamus. Quod autem ex magna juvenum frequentia unus bravium capiebat, cæteris incassum currentibus; quantum ad nos pertinet, fratres charis-

^a Ex eodem perantiquo codice, unde Paradis Augustinique epitomas sumpsit.

simi, valde timendum est; scilicet ne ab uno omnes superemur, qui pro corona currere disposuimus. Unde monet Apostolus: Sic currite, ut comprehendatis. Et quomodo istam comprehendere poterimus, quoniam currere nolumus; et si aliquando currere iuchoamus, heu! crassitudine vitiorum fatigati, turpiter in cursu desicimus! Nam cum omnis ecclesia in clericali et laicali sit ordine divisa, nemo eorum est, qui pro corona gloriæ currat; sed quidam insaturata cupiditate persolliciti, quidam ineffrenata voluptate polluti, quidam elatione sæcularis pompæ tumidi, non solum currere noluunt, sed etiam ipsos oculos ad capiendam coronam aperire nesciunt. Unde Psalmista: *Omnes declinaverunt simul inutiles facti.* Et Propheta: *Sicut populus, sic sacerdos.* Adeo enim cæcati, et in quodam oblivionis puteo detrusi sumus, ut nihil de futuro cogitantes, præter hanc vitam, in qua voluptates nostras exsequimur, aliam non putemus. Et ut amplius dicam, multi insanientes, dum cupidus animos voluptuosos desideriis pascent, et in sibi subjectis more Inporum sæviunt, aliam gloriam sonumque habere velle dicunt. Hi enim tales, naturam hominis perdunt, et naturam quadrupedum sortiuntur, qui irrationabiliter et invorecunde ventri et libidini semper insistent. Hominem namque ita conditor terrenis præposit creaturis, ut bene utens temporalibus, post mortem frueretur æternis. Quid ex hoc agendum est, fratres charissimi? Omnes enim sumus perditæ, nisi cito fuerimus divina misericordia sublevati. Ipsa namque ad currendum nos provocat dicens: *ambulate ne tenebræ vos comprehendant.* Qua vocante, si cursum iterum voluerimus repetere, non uni tantum, sed plurimis fas erit coronam contingere. Et sicut non semper in omni cursu vincebat, sed qui modo victus erat, modo renovatis viribus victor existebat; ita nos, si hucusque victi fuimus, amodo victores esse curemus. Via enim currendi nobis ante oculos posita est, in qua quanto fuimus tardiores, tanto possumus esse, si volumus, velociores.

2. Quomodo enim torpentes et pigri a cursu cessare possumus, qui non solum apostolum ad coronam, sed etiam ipsum Salvatorem nostrum ad denarium capiendum innotorem habemus? Ipse namque summus paterfamilias, qui plantavit vineam, id est sanctam ecclesiam, nobis qui sero, id est in fine mundi, in vineam laboraturi intravimus, cœlestis remunerationis denarium se daturum promittit: assimilans nos primis colonis, qui a mane usque ad vespeream portavere pondus diei et æstus. Audistis siquidem illum proposita vera et congruenti similitudine evangelii, mane, hora tertia, sexta, nona et undecima, ad vineæ suæ culturam operarios invitantem, et æqualem denarium cunctis finito opere reddentem. Et si horarum, quas audistis, significaciones cupitis; discite, quia mane fuit ab Adam usque ad Noe; hora tertia a Noe usque ad Abraham; sexta vero ab Abraham usque ad Moysen; nona siquidem a Moysen usque ad Domini et Salvatoris nostri adventum;

undecima fuit, ab adventu Domini usque ad finem mundi; in qua nos ultimi operarii in vineam intravimus. Sed quia desides et tardi in opere sumus, certi de denario esse non possumus. Studeamus igitur velocius operari, ut de denario possimus esse securi: et quia hodie a summo paterfamilias vocamur, vocationem ejus non despicientes, in vineam laboraturi intrare studeamus. Ipse namque præsens jejunium ad hoc instituit, ut peccata innumera, quæ carnis delectatione cæteris anni diebus commisimus, in hoc tempore per poenitentiam et carnis mortificationem tergere studeamus.

3. Insuper etiam dies ista, quæ veluti janua jejuniorum existit, et canticum lætitiæ, id est alleluia, nobis subtrahit, per omnem continuationem sui officii vocem poenitentis plangentis exprimit: docens nos ab immoderata lætitia debere cessare, et in fletu et lacrymis poenitentiae manere. Hæc igitur nocte, sæpius repetito nomine, ipsum alleluia affati sumus; quodammodo illud quasi hospitem retinere cupientes, dicendo illi: Mane apud nos hodie, et cætera. Cui etiam ultimum vale fecimus dicentes: Angelus bonus comitetur tecum, ut iterum cum gaudio revertaris ad nos, ut sciamus non antea nos perfecte gavisuros, quousque corpore et sanguine Redemptoris nostri renovati ipsum canticum gaudendo recipiamus. Antiphona siquidem missæ, quæ vulgo introitus dicitur, cum poenitentibus plangit dicens: *Circumdederunt me dolores mortis et in tribulatione mea.* Collecta siquidem cum responso afflictionem poenitentiae sonant. Ite denique cantus, quem pro alleluia commutavimus (qui tractus ideo dicitur quod longos cantus habeat) poenitentes profundo genitu ad Deum clamare docet. Et sic cætera verba officii ordinatim digesta, non lætitiæ gaudentium, sed luctum et mœrorem videntur exprimere peccatorum.

4. De nomine nempe diei, quæ septuagesima vocatur, si quæritis, sciatis quia non a numero dierum, ut æstimant, qui ab ea usque ad paschalem festivitatem tot dies putant, sed a numeri perfectione nomen accepit, a qua idem numerus initium sumpsit. Constat autem idem numerus ex denario septies ducto: quorum septenarium ad septem Spiritus sancti dona, denarius vero pertinet ad decem legis præcepta: quæ ita invicem junguntur, ut neque dona Spiritus sancti sine legis præcepto; neque præcepta legis sine sancti Spiritus dono custodiri ab aliquo possint: et qui alterum servaverit, alterum sine dubio habebit. Qui numerus recte poenitentibus congruit, ut gratiam Spiritus sancti, quam peccando perdidit, decem legis præcepta maxime in hoc tempore custodiendo, recuperare valeant. Aliter secundum quosdam ad litteram septuagesima dicitur, eo quod israeliticus populus in Babylonia tot annis fuerit captivatus, a qua longo post tempore rediens, eodem numero in commemoratione ejusdem liberationis jejunium Deo consecraverit. Sed quia et secundum historiam et secundum allegoriam poenitentibus congruit, studeamus

nos hoc in tempore peccata nostra deslere, ut animæ nostræ post hanc vitam, quæ septem diebus volvitur, a Babylonia, id est infernali captivitate, liberatæ et donis sancti Spiritus ditatæ, et coronam immarcescibilem pro cursu, et denarium pro diurno labore vineæ, a Rege regum possint gaudentes recipere. Amen.

SERMO II. IN QUADRAGESIMA.

1. Studete, charissimi, qui vestras animas a peccato mundare cupitis, ne ab hac via jejuniorum et emendationis, quam tenendam sumpsistis, aliquo turpitudinis diverticulo recedatis. Est enim quibusdam vestrum ex deceptionibus antiqui hostis in hac die quædam injecta consuetudo, non tantum sequenda quantum despicienda; quod pro solo carnis cibo, qui nobis hodie non tollitur, putatis vos omnem corporis delectationem et quæque turpia posse licenter operari, hac inventa in vobis occasione, ut quia licitum est vobis carnibus vesci, licitum sit etiam carnis voluptatibus uti. Hæc enim opera non Christianorum sunt, sed paganorum. Pagani enim, qui et gentiles vocantur, deorum suorum, id est Jovis, Saturni, Minervæ et Veneris festivitatem colentes, post immensam cibi et potus voracitatem turpesque comessiones, ad theatrum, quod et lupanar vocatur, foras civitatem conveniebant: ibique primum jocos diversi generis, ad ultimum cum meretricibus, quæ in cavernis ejusdem theatri latebant, luxuriando corpora fatigabant. Ad hanc igitur turpitudinis immunditiam, ut Orosius Paulus narrat, idem diabolus, quem colabant, illos provocabat; ut cui solvebant sacrificium de victimis animalium, solverent etiam sacrificium de viribus propriorum corporum. Diabolus enim pollutus et immundus est, pollutum et immundum sacrificium sibi requirit: unde pelliceus, id est pellis gratia interpretatur, quia multum luxuria delectatur, quæ pellis pulchritudine excitatur. Sed quantum distat inter servitatem Dei et diaboli, tantum inter vitam illorum qui a Christo Christiani dicuntur, et illorum qui diabolo subditi in omnibus famulantur. Propter hoc cessandum est, fratres, ab hac et ab omni mala consuetudine præsentis die, quoniam hæc dies non solum caput est jejuniorum, sed etiam sæculorum. Est itaque magno cultu et religione veneranda, et non libidinis voluptatibus polluenta, quia nomine et mysterio præ cæteris videtur esse sacrata. Vocatur autem a Domino dies dominica, quod eam in ordine dierum primam posuit, et quod superata morte, quam pro nobis indignis suscepit, victoque inimico, de cujus nos potestate rapuit, in ea potenter a mortuis resurrexit, et in honore suæ resurrectionis nobis illam colendam constituit. Quomodo igitur cupimus a morte animæ resurgere, si diem resurrectionis dominicæ nolumus honorare? Et qua ratione putamus mentes nostras per jejunia

A purgare, si per portam jejuniorum polluti volumus intrare?

2. Fortasse mihi talia castiganti et mea peccata cum aliorum iniquitatibus reprehendenti respondebit aliquis effrenatus, plus voluptatibus corporis quam legibus Dei obediens: Tu, qui naturale masculi et femine conjunctionem et amoris vinculum a principio constitutum disjungendum prædicas, omnimodo impossibilia et inutilia rogas, ut aliquo jejunio ita a muliere, quæ mea caro est, tamquam a cibis, abstineam. Cui ego, quamvis peccator, facili dictu respondebo: Quia Deus bona sæculi non dedit ut abutamur, sed ut juste ulamur. Conjugium etenim, sicut et cæteræ divitiæ mundi, dum justè tenentur, bonum est; dum injustè, vertitur in peccatum. Unde Gregorius: quicquid ad usum vitæ accipimus, ad usum vitiorum reflectimus. Nec ego prædico tam sacratæ societatis separationem, sed ad breve tempus xxxvi dierum indico abstinenciam^a. Nam quid prædest abstinere a carnibus, et carnalia opera non deponere? Qui enim toto anno in his et aliis deliciis positus vixisti, saltem in hoc parvo spatio pro Deo cessare debes. Cur enim vir a virtute corporis vocaris, si hanc virtutem in animo non habueris, ut pro Deo, qui tibi cuncta dedit, et a quo quotidie majora petis, decima parte anni jejunare non possis?

3. Nam quisquis subtiliter intuetur, non amplius quam xxxvi dies, qui sunt decimæ anni, in eadem abstinencia reperiuntur. Cum enim annus integer cccxvi diebus constet, si subtrahuntur cccxxx, totidem quot dixi dies, jejunio consecrant. Horum ergo sex dierum, qui etiam cum suis noctibus cl. horis constant, decima pars xv horæ sunt. Sed quia ex ipsis integram diem cum sequenti nocte colligere non valemus, quam præfato numero addentes jejunio mancipemus, usus ecclesiasticus statuit, ut quod in illa non redditur, in dominicis diebus ejusdem temporis, a carne et a carnalibus voluptatibus jejunando, adimpleatur. In his etenim, quia in ipso Dei nomine sacrati sunt, refrigerium cibi impenditur et licentia peccandi subtrahitur. Datur nobis, quod vitam affert et melius est; subtrahitur nobis, quod mortem affert et pejus est. Quod si hos vitii et carnali inquinamento non polluerimus, profecto ex his plenas integri anni decimas restauramus. Sed quoniam nobis sacro fonte regeneratis, et non jam figurativi, sed veri agni carnes degustantibus, dictum ab ipso Domino, nisi abundaverit justitia vestra plusquam Scribarum et Phariseorum, non intrabitis in Regnum cælorum; statuit christiana religio, ut non solum hos triginta sex propter anni decimas, sed etiam cum his, quatuor qui a capite jejunii inchoant, propter tanti mysterii perfectionem, xl dies in jejunium mutaret. Hoc etenim quadragesimale jejunium magnam auctoritatem habet et a Lege et a Prophetis et a Evangelio. Nam legislator Moyses, ut legem accipere esse commendatam, quamvis eam nunquam universis imperavit districte Ecclesia.

^a Notissimum est, conjugalem quadragesimali tempore abstinenciam in diversorum Patrum homilia et episcoporum veterum sacramentariis aliquot magno-

ret, xl diebus jejunavit. Similiter Helias maximus A Prophetarum, qui curru igneo raptus meruit in cœlum, cum persequeretur a Jezabel, angelico primum cibo pastus, postea totidem ab omni esca abstinuit ^a.

SERMO III. IN DOMINICA PASSIONIS.

1. Decedente jam Quadragesimæ tempore, et appropinquantibus sacratissimæ Resurrectionis gaudiis, mentio Dominicæ passionis nobis, dilectissimi fratres, annuatim occurrit, quæ universalem Ecclesiam hodie lacrymoso relatu percellit. Et quamvis plurimi dies supersint ab hac usque ad illam, quæ auctorem suum crucifixum specialiter videre meruit; tamen a sanctis patribus per hos dies, qui sequuntur, recitanda nobis eadem passio committitur, maxime a beato Gregorio, qui in omnibus ecclesiasticis officiis, B diurnis scilicet et nocturnalibus, hinc usque ad Paschale festum, verba et luctum passionis inducit: insinuans nos pro illo debere flere, sine quo nullam lætitiā perfecte possumus habere. Quicumque ergo Redemptoris nostri membra fore confidimus, dolorem et injuriam tanti capitis sentiamus. Unde propheta: *Omne caput languidum, et omne cor mœrens; a planta pedis usque ad verticem non est in eo sanitas.* Et Apostolus: *Si patitur unum membrum, compatiuntur omnia membra.* Quia vero altius et honorabilius membrum, Christum videlicet, qui caput et vertex noster est, passum fuisse cognoscimus, nos membra inferiora cum eo patiamur: maxime cum non pro qualibet sui commissi culpa, sed pro redemptione nostra pati voluerit, ut nos ab antiqua diaboli servitute redimeret, et patriæ cœlestis, a qua captivi excluderemur, perpetuos incolas faceret. Ipse namque ineffabiliter misericors, non auro seu cujuslibet genere metalli, vel pulchræ varietatis palliis, nec etiam cæterorum animalium victimis, sed proprio corpore in ara crucis Deo Patri immolato, et pretiosissimo sanguine fuso, peccata nostra atque antiquas iniquitates nostras purgare voluit. Unde propheta: *Vere languores ipse tulit, infirmitates nostras ipse portavit.* Et ipse mediator noster ad Patrem dixit: *Holocaustum et pro peccato non postulasti: tunc dixi, ecce venio.* Et est sensus: *Oh! Deus Pater, quia pro humani generis redemptione non vidi te holocaustum animalium captare, statim dixi, ecce venio ut immoler pro populi mei salute.* Ecce, fratres charissimi, D Christum pro nobis immolatum audivimus: unde admodum gaudere et tristari possumus: gaudere, quia felix culpa quæ talem ac tantum habuit Redemptorem: tristari quia nullum videmus tantæ passionis imitorem. Ipse namque corporaliter mortuus, non solum de corporis nostri morte, si necesse est, sed de vitæ emendatione et spiritus humiliatione sacrificium requirit. Scilicet ut spiritus noster ex tam magna et ineffabili sui conditoris humilitate admirans contremescat, et carnis illecebras superans, cum ipso passo quamdam compassionem habeat.

Unde est: *Sacrificium Deo spiritus contribulatus.* Et licet impossibile sit corpoream fragilitatem nostram sequi illius immensam deitatem, bene tamen eum pro modulo humanitatis sequimur, si vitia corporis per jejunium et orationes atque vigiliis mactamus: si mundi et nitidi coram ejus oculis manere gaudemus. Unde propheta: *Lavanini, mundi estote, et reliqua.*

2. Sed quomodo imminente rabie persecutoris, vitam pro eo posituri sumus, qui pro ejus amore, saltem paucō tempore a vitis et a quibuslibet cibis jejulare non possumus? In quo igitur passionem illius imitamur, qui a nullis spurcitiis corpora prohibemus? Insuper etenim, quod pejus est, præceptis illius fortiter repugnantes, quasi inimico contrarii sumus. Nam clamante eo in Veteri Testamento: *Non occides, non furtum facies, et cætera legis præcepta;* veluti iraq̄ illius contra nos provocantes, insani et amentes et mœchamur, et occidimus, et furtum facimus: insuper omnia vitia, quo amplius nobis prohibita sunt, eo magis sequi et amare curamus. Similiter minante eo in novo Evangelii Testamento: *omnis, qui dixerit fratri suo racha, et qui dixerit fatue, reus erit gehennæ ignis;* nos e contra zelo invidiæ tacti, omnia impropriorum convicia fratribus nostris superbe et contumaciter ingerimus. Unde a talibus et ab his similibus mentem cohibere debemus, si redemptionis illius participes esse speramus. Ipse est enim verus sacerdos et pontifex futurorum bonorum, qui Deo Patri suo non sanguinem hircorum et taurorum, sed semetipsum, C agnum videlicet immaculatum, obtulit mundans conscientiam nostram ab operibus mortuis, id est a peccatis: ac per hoc semel introivit in sancta, ut appareat nunc vultui Dei Patris pro nobis. Alii namque sacerdotes mactatis animalium carnibus juxta morem veteris legis, singulis annis semel introibant in sancta: iste sacerdos in æternum, qui non venit legem solvere, sed adimplere, non singulis, sed ultimo vitæ suæ anno, mactato se ipso in ara crucis, semel introivit in sancta, id est in cœlum, ut famulis se per fidem sequentibus, arcana Patris reseret, quæ post finem ipsis possidenda conferat. Alii sacerdotes expleto sacrificii tempore, ad templum sequenti anno reversuri, ad propria reverti curabant: ille peracto passionis et resurrectionis suæ mysterio, ad propria cœli palatia reversus est, non sequenti anno, sed in fine sæculi venturus, ut bonorum et malorum merita recto examine discutiat, et bonis præmia, malis supplicia reddat. Quid in illa die acturi sumus, fratres, in qua non solum de operibus malis, sed insuper etiam de otiosis locutionibus rationem reddituri sumus? Et si omnes linguæ culpas, quæ a nobis pro nihilo ducuntur, senserimus; quid de cæteris membris timendum est, manibus scilicet et pedibus aliisque, quæ sine dubio multa illicita fecisse cognoscimus? Nam si ex omnibus culpis, quæ fecimus, poenas solverimus,

* Desideratur aliquid ad sermonis clausulam; et certe exemplum Christi Domini xl diebus jejunantis.

æternaliter damnati et perditum sumus. Ergo unusquisque nostrum quanto animam suam diligit, tanto peccata præterita per pœnitentiam deleat, et caveat ne ipsa reiteret, et quod semel per gratiam Dei extinxit, amplius ne accendat. Qui enim peccatum quod jam ingemuit reiterat, Deum sibi ad iram provocat, ut eum vocatus non audiat. Unde per Salomonem dicit: Vocavi, et renuistis, despexistis omne consilium meum, et increpationes meas neglexistis: ego quoque in interitu vestro ridebo, et subsannabo cum vobis quod timebatis advenerit. Quam formidanda vox, fratres dilectissimi, qua Redemptor noster de nostro interitu se risurum minatur! Quamobrem aures nostræ mentis præceptis illius assidue pandamus, ut eum in iudicio non terribilem, sed blandum videamus. Et quomodo illum terribilem et iratum contra nos sufferre poterimus, qui in præsentis vite corruptionem aut tonitruum illius vix præ pavore tolerare possumus? Et si motu creaturæ unius ad tempus tremur, qua fortitudine Creatorem cum igne ad iudicandum venientem, et non solum terras, sed etiam cœlos concutientem, expectare poterimus? Nam ut Psalmista dicit: *Ignis in conspectu ejus ardebit, et in circuitu ejus tempestas valida*. Et ipse iudex per prophetam dicit: *Adhuc semel, et ego movebo non solum terram, sed etiam cœlum*. Pertimescite, fratres, adventum illius iudicis, in cuius determinato iudicio non erit spatium redemptionis. A pravis moribus et a mala consuetudine turpis vitæ cessate, et compati cum Redemptore vestro studete, ut et cum illo de tumulis vitiorum possitis resurgere, et ad cœlestia regna post iudicium feliciter ascendere. Amen.

SERMO IV. IN DOMINICA PALMARUM.

1. Delectatione præsentis diei, fratres charissimi, lætati mysteria quibus fulget debetis agnoscere solliciti, ut lætitiæ gaudia quæ celebramus exterius, unde oriuntur, docta mens discutiat interiorius. Sed ne superfluitas verborum animis vestris signat tædium; maxime cum hujus diei officium in longissimis protrahatur cantibus et gratissimis de Deo nostro jubilationibus; de ejusdem nomine, quod diversis vocabulis distinguitur, pauca vobis primum prælibare studebo. Dicitur enim dies Palmarum, sive Florum, atque Ramorum, nec non et Hosanna, Pascha petitum etiam seu competentium, et capita lavantium. Quæ licet vulgari more ita nominentur, omnia tamen certam et convenientem retinent significationem. Dies igitur Palmarum ideo vocatur, quia in eo Dominus noster asello sedens, pro salute generis humani passurus, Hierosolymam perrexit; cui occurrit plurima turba gaudens populi cum ramis palmarum et diversarum arborum clamando: *Hosanna, benedictus qui venit in nomine Domini*. Dies etiam Florum idcirco dicitur, eo quod sancta mater Ecclesia, in commemoratione tanti gaudii, hac die præ cæteris annua revolutione flores benedictos et consecratos cantando portare voluerit,

PATROL. XIII.

A ut Redemptori suo gaudens occurrere possit. Nec non etiam dies Ramorum dicitur, quia ob eandem causam non solum palmæ, sed etiam virentes rami ab Ecclesiæ filiis hodie portantur. Hosanna siquidem ideo vocatur, quia plebs Hebræorum Dominum præcedentium et sequentium, Hosanna, quod Latine interpretatur Salvifica, eidem Domino cantare videbatur. Pascha petitum sive competentium dicitur, quia hoc die symbolum, id est fidei sanctæ credulitas competentibus neophytis tradebatur, ut qui ad Dei gratiam percipiendam in Paschali solemnitate festinabant, fidem quam confiteri deberent agnoscerent. Competentes enim dicuntur, quasi simul petentes, id est gratiam Dei petentes. Capita lavantium hunc diem appellat vulgus, quia eo die mos erat lavandi capita infantium, qui ungenti erant sancto sabbato, ne forte Quadragesimæ observatione sordidati accederent ad unctionem. Hæc autem hebdomada ideo major dicitur, vel quia major sobrietas in ea servatur, vel quia majus quam in cæteris hebdomadibus officium in ea celebratur.

2. Hæc de nominibus hujusce diei breviter dicta sufficiant: quorum quædam ut ad litteram intellecta sunt, ita permanent; quædam aliud allegorice significant. In omni enim Scriptura veteris et novi Testamenti, palma semper victoriam significavit. Per ramos igitur palmarum illa victoria designatur, qua Dominus noster per mortem suam, mortem nostram destruxit, et per tropæum crucis principem inortis diabolus superavit. Per flores odor virtutis exprimitur, quo capite fideles animæ regem suum ad Hierusalem, id est ad sanctam Ecclesiam tendentem comitantur; ut cum eo Pascha, id est transitum celebrantes, cum eo ad cœlestia resurgere mereantur. Per arborum ramos dicta significantur veterum prophetarum, quos ille collectos in via sternit qui simplicia corda fratrum et minus erudita exemplis instruit, ne in via veritatis oberrent. Illud autem hosanna totiens a plebe repetitum et ingeminatum, unitatem fidei nostræ qua vivere debemus significat; quia licet sit in plebe fidelium tam ordinis quam sexus et ætatis diversitas, uno tamen ore et una confessionis laude Salvatorem nostrum clamare debemus dicendo: Hosanna, id est salvifica sive salvum fac: est enim Hebræum verbum, quod Latine expressum sonat, salvifica, sive salvum fac populum tuum, sive totum mundum.

3. Quia vero huic diei talia nomina ex convenientibus mysteriorum significationibus aptantur, quolibet breviliquo demonstrandum, charissimi, vobis est, quibus operibus nostri Salvatoris illustratur. Etenim sicut sanctus evangelista refert, ante sex dies veteris paschæ, qui ab hesternâ die computantur, venit Jesus Bethaniam in domo Simonis leprosi, ubi Lazarum suscitaverat, et fecerunt ei cœnam ibi: quo etiam Maria accipiens libram unguenti, unxit pedes Domini, et capillis suis tersit: pro qua re indignante Juda proditore, Jesus in laude mulieris respondit: *Opus bonum operata est in me, et cætera*

quæ in passione de hujusmodi causa prosequuntur. Quam boni operis consuetudinem sequens vir sanctus Gregorius hac ipsa die, hesternam videlicet, se totum dandis eleemosynis pedibusque pauperum lavandis occupabat, ut quod devotissima mulier capiti fecit, id est Christo, iste membris ejus, id est pauperibus faceret. Unde dies eadem absque officio proprio manens, ita prætitulatur in Sacramentario: sabbato vacat a statione publica, quando dominus papa eleemosynam dat. De quo facto, si florem allegoricum carpere vultis, scitote quia unguentum significat justitiam, ideoque libra misse perhibetur. Qui enim justitiam perfecte servat, pedes Domini sine dubio lavat: et qui bene vivendo misericordiam diligit, pedes illius unguento perungit. Et qui abundanter pauperibus tribuit, capillis suis pedes Domini tergit. Domus ergo repleta ex odore unguenti, id est omnis mundus, et fama tam devotissimæ mulieris, et virtute fidelium illam in talibus imitatum. Nam quod ante sex dies Paschæ passurus Dei Filius Bethaniam adiit, significat quod hominem, quem sexta feria conditum, serpentina fraude perdidit, per Bethaniam, id est per domum obedientiæ transiens, eadem sexta feria proprio sanguine redimere properabat. A qua prædicta civitate Bethania crastina die exiens, quinto videlicet die ante Pascha, quod est hodie, misit duos discipulos suos Hierusalem dicens eis: *Ite in castellum, quod contra vos est, et invenietis asinam et pullum: solveite et adducite mihi. Qui solventes adduxerunt ad Jesum, et imposuerunt super eos vestimenta sua, et cum desuper sederet fecerunt. Cum audisset turba, quæ venerat ad diem festum, quod Jesus pergeret ad Hierusalem, acceperunt ramos palmarum, veneruntque ei obviam, et clamabant: Hosanna, benedictus qui venit in nomine Domini.*

4. Sed quia hæc facta Domini verbis evangelistæ commemorata ad litteram satis patent, quoniam ita fuerit et sonant; mysticus census nobis pro brevitate pandendus est, qui cunctis nisi sapientibus occultatur. Duo namque discipuli duos ordines præ-

deatorum, unum in circumcissione, alterum in gentibus, significant; vel Petrum et Philippum, quos misit Christus ad Hierusalem, id est sanctam Ecclesiam; quorum alter, id est Philippus, Samariam quasi asinam; alter, id est Petrus, Cornellum ex gentibus quasi pullum ad fidem Christi perduxit. Item per duo animalia duos populi, Judæus scilicet et Gentilis figurantur; quæ in adventu discipulorum ligata erant, quia uterque populus vinculis peccatorum suorum constrictus erat. Vestimenta Apostolorum vel doctrinæ sunt virtutum, vel opera justitiæ. Unde psalmista: *Sacerdotes tui induantur justitiam.* Turba autem plurima, quæ vestimenta sua in via stravit, innumerabilem multitudinem martyrum significat, qui se proprio exuentes indumento, simplicioribus viam faciunt, qua ad visionem pacis pervenire valeant. Per asellum enim, in quo sedebat, simplicia gentilitatis corda figurantur; quæ velut indomita nullis disciplinæ retinaculis ligata manebat; ad simulaera muta, prout ducebatur, incidens: quam Dominus præsidendo et regendo perducebat ad visionem pacis æternæ. Denique non absque magno causa sacramenti factum esse creditur, quod Dominus hac die specialiter Hierosolimam tendens ministeria jumentorum sibi adhibuerit; palmarum quoque et ramorum seu florum varia ornamenta circa se portari, regemque et Dominum se appellari voluerit: quæ omnia sæpe Hierusalem veniens antea fieri recusabat. Ideo namque cum tanta gloria est ingressus, ut quæa tempus passionis suæ jam instare sciebat, Judæorum animos excitari cogeret contra se, ut per mortem corporis sui, mortem animarum nostrarum destrueret. Ergo, ter beatissimi, qui passionem illius recolimus, etsi pro illo omnes mori non possumus, et pacificatis Ecclesiæ calumniatoribus, bellum cum eis non habemus, vitæ tamen membrorum nostrorum mortificare curemus, ut post factam passionis, gaudia resurrectionis capientes, cum eo de vitæ ad virtutum celsitudinem resurgere queamus. Amen.

EXPOSITIO FIDEI ^a.

Profitemur nos credere indivisibilem et inseparabilem sanctam Trinitatem, hoc est Patrem et Filium et Spiritum sanctum, unum Deum, ita unum et trinum, et ita trinum et unum: Trinitatem in distinctis atque discretis personis: hoc est Patrem ex quo omnia, Filium per quem omnia, Spiritum sanctum in quo omnia; unius tamen deitatis, unius essentiæ, uniusque substantiæ, in tribus quidem subsistentiis seu personis, ut Pater pater sit, Filius filius sit, Spiritus sanctus spiritus sanctus sit, in una natura etaque substantia, ut Deus unus et solus et summus credatur. Non tres

naturas introducentes ut Arius blasphemavit, qui tres deos prædicavit, excellentiorem, minorem, et inferiorem. Nos vero sanctam Trinitatem in unitate, et unitatem in sancta Trinitate confitemur. Nam cum dicimus omnipotentem Patrem, appellatio hujus Paterni nominis ad Filii personam attenditur. Et cum dicimus æternum Filium, ad æterni Patris personam refertur. Et cum nominamus Spiritum sanctum, ab æterni Patris persona eum credere demonstramus. Cum autem dicimus Deum Patrem omnipotentem, non potest hujus nominis evacuari

^a Ex antiquo codice Vaticano, olim Bobiensi, post libros 8: Augustini de Trinitate.

^b Cod. ab æternæ Patris persona et credere.